

Τι είναι το Αντίδωρον;

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο: gikas-daskalos.blogspot.com

Το Αντίδωρον είναι ευλογημένος άρτος που βγαίνει από τα πρόσφορα που προσεκόμισαν και προσέφεραν οι πιστοί, προκειμένου να τελεσθεί η Θεία Λειτουργία (γι' αυτό και ονομασία πρόσφορο, από το ρήμα προσφέρω). Κατά την ώρα που γίνεται η ακολουθία της προσκομιδής προφέρονται άρτοι (πρόσφορα), συνήθως τρία ή πέντε για να εξαχθούν οι μερίδες των εννέα ταγμάτων. Πρώτα εξάγεται ο αμνός Δεύτερον εξάγεται η τριγωνική μερίδα της Θεοτόκου. Τρίτον εξάγονται οι μερίδες των εννέα ταγμάτων. Πρώτα εξάγεται ο αμνός που συμβολίζει και τυποί το σώμα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Δεύτερον εξάγεται η τριγωνική μερίδα της Θεοτόκου. Τρίτον εξάγονται οι μερίδες των εννέα ταγμάτων, δηλαδή πάντων και πασών των αγίων της Εκκλησίας (πρόκειται για εννέα τριγωνικές μερίδες) Τέταρτον εξάγεται η μερίδα υπέρ του οικείου επισκόπου (Πατριάρχου, Αρχιεπισκόπου, Μητροπολίτου για τα δεδομένα της Ελλάδας) και πέμπτον εξάγονται οι μερίδες των ζώντων και κεκοιμημένων, της θριαμβεύουσας και της στρατευμένης Εκκλησίας (πρόκειται για μαργαρίτες, μικρά δηλ. ψίχουλα).

Τα υπόλοιπα των άρτων (προσφώρων) που προσκομίζονται στην Πρόθεση είναι αυτά που ονομάζουμε Αντίδωρα. Το μέγεθος των Αντιδώρων κατά τη Θεία Λειτουργία δεν μπορεί να είναι ιδιαίτερα μεγάλο, αλλά τέτοιο που να επαρκεί ώστε να διανέμεται σε όσους δεν μετέλαβαν των αχράντων Μυστηρίων, οι οποίοι, σύμφωνα με τον άγιο Συμεών Αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης, «πάντες εκείνου (ενν. του Σώματος και Αίματος Χριστού, δηλ. του Δώρου) ικανοί μεταχείν τούτο (δηλ. το αντίδωρον) δίδονται αντ' εκείνου» (Συμεών Θεσ/νίκης, P.G. 155, 301D), που είναι και το κύριο Δώρον της Εκκλησίας. Η μετοχή στον αγιασμό του Θεού έρχεται σε κάθε πιστό άνθρωπο μέσα από τα αισθητά και ορώμενα πράγματα. Ο άνθρωπος ανάγεται στα Θεϊκά μέσα από τα αισθητά. Για τον λόγο αυτό και το Αντίδωρο που είναι μετοχή αγιασμού Θεού γίνεται με τη μετάληψη αυτού του αισθητού άρτου. Σχετικά ο άγιος Συμεών Θεσ/νίκης αναφέρει: «Επί δε και δι' αισθητών τινών ως σώμα περικειμένοι τον αγιασμόν έδει λαβείν, δια του αντιδώρου γίνεται» (Συμεών Θεσ/νίκης. P.G. 155, 745D).

Η Εκκλησία ορίζει ο πιστός να λαμβάνει κάθε φορά Δώρο, δηλ. το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Η ίδια δεν επιθυμεί όμως και εκείνοι που δεν είναι προετοιμασμένοι για τη μετοχή του Δώρου, να φεύγουν απ' αυτήν χωρίς να λαμβάνουν κάτι. Είναι το Αντίδωρον μια πράξη αγάπης και φιλανθρωπίας για όλους εκείνους του αναξίους της μετοχής. Και μπορεί το Αντίδωρο να μην είναι το ίδιο Σώμα του Χριστού, όμως είναι άρτος «ηγιασμένος» γιατί σφραγίστηκε ολόκληρος (ο άρτος) με τη λόγχη και δέχθηκε από το λειτουργούντα και προσκομίζοντα Ιερέα τα άγια λόγια. Ο άγιος Συμεών Θεσ/νίκης αναφέρει «'Επί και ηγιασμένος εστί και ούτος άρτος, σφραγιζόμενος τε τη λόγχη, και ιερά δεχόμενος ρήματα» (Συμεών Θεσ/νίκης P.G. 155, 304A). Πρόκειται περί «δωρεάς θείας πάροχον» (Συμεών Θεσ/νίκης P.G. 155, 304A).

Το Αντίδωρο τρώγεται εκείνη την ώρα που λαμβάνεται, όταν ο χριστιανός που το λαμβάνει είναι από το πρωί νηστικός. Πάντως κανένας πιστός δεν πρέπει να αναχωρεί από το ναό μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας, χωρίς να λάβει το Αντίδωρον από το χέρι του λειτουργούντος Ιερέως. Είναι κακή συνήθεια να διανέμεται το Αντίδωρο στο παγκάρι από τους Εκκλησιαστικούς Επιτρόπους που είναι λαϊκοί, είτε να λαμβάνεται δι' αυτοεξυπηρετήσεως από τους ίδιους τους πιστούς. Λαμβάνοντας μόνος του κανείς το Αντίδωρο στερείται της ευκαιρίας να λάβει την ευλογία του λειτουργούντος Ιερέως. Ο άγιος Νικόλαος Καβάσιλας σημειώνει χαρακτηριστικά: «Οι δε (πιστοί) συν ευλαβεία πάση δέχονται (το Αντίδωρον) και καταφιλούν την δεξιάν, ως αν προσφάτως αφαμένην του Παναγίου Σώματος του Σωτήρος Χριστού και τον εκείθεν αγιασμόν και δεξαμένην και μεταδούναι τοις ψαύουσι δυναμένην» (Νικολάου Καβάσιλα, Εις ερμηνείαν της Θείας Λειτουργίας, κεφ. μστ'). Επειδή για το πρόσφορο υπάρχει ο συμβολισμός ότι θεωρείται το σώμα της Παναγίας, για αυτό το σχήμα του προσφώρου είναι

στρογγυλό, ομοιάζοντας με την κοιλιά της Παναγίας απ' την οποία εξάγεται ο Χριστός, ομοίως και το Αντίδωρο συμβολίζει το σώμα της Αειπαρθένου Παναγίας. Ο ιερέας όταν μοιράζει το Αντίδωρο στους πιστούς λέει την ευχή: «Ευλογία Κυρίου και έλεος έλθοι επί σε», σε κάθε χριστιανό που προσέρχεται. Και με την ευχή αυτή προσφέρει μία ακόμη ευλογία, στις άλλες δύο που είναι αυτό τούτο το Αντίδωρο και ο ασπασμός του χεριού του.

Πολλοί πιστοί ζητούν, κατά την στιγμή που λαμβάνουν την προσωπική τους μερίδα Αντιδώρου από τον Ιερέα, να λάβουν και άλλα περισσότερα Αντίδωρα γιατί θέλουν να μεταλαμβάνουν από αυτό όλες τις ημέρες της εβδομάδας που δεν μπορούν να μετέχουν στην Εκκλησία. Καλή και ευλογημένη αυτή η συνήθεια. Όμως το Αντίδωρον είναι αντί της μετοχής των αχράντων Μυστηρίων στη συγκεκριμένη μέρα, χρόνο και τόπο τελέσεως της Θείας Ευχαριστίας. Μαζί με τον εκκλησιασμό έρχεται ή το Δώρο, ή το Αντίδωρον. Εκτός του εκκλησιασμού ποια η θέση του; Ακόμη συνηθίζεται από πολλούς Ιερείς, εξαιτίας παλαιότερων συνηθειών από προκατόχους Ιερείς, να μοιράζουν μαζί με το Αντίδωρον τα λεγόμενα «Υψώματα». Το «Υψωμα», κατ' ακρίβειαν της λέξεως, είναι ό,τι υψώνεται από τους άρτους στην Αγία Πρόθεση και προσκομίζεται. Η δικαιολογία από μερίδα κληρικών που διανέμουν «Υψώματα» εστιάζεται στο γεγονός ότι αποτελούν «πνευματικά έπαθλα» για όσους εκ των πιστών ενασχολούνται με τα άγια πράγματα της Εκκλησίας. Η διανομή των «Υψωμάτων» διατείνονται μερικοί ότι δημιουργεί άμιλλα πνευματικού χαρακτήρα.

Αλλά πάλι εκ των πιστών, σε περιόδους νηστείας βαστούν το λεγόμενο «τριήμερο» και δεν τρώνε για τρεις ημέρες τίποτε άλλο παρεκτός του Αντιδώρου κάθε πρωί ή κατά Θ' Ώρα, δηλ. στις 3 μ.μ. Όλες αυτές είναι ευλογημένες συνήθειες που προέρχονται από την εκτίμηση της σημασίας και της αξίας που έχει ο ευλογημένος αυτός άρτος της προσφοράς. Ο Μέγας Αγιασμός των Θεοφανείων πίνεται πριν από την λήψη του Αντιδώρου.

Ακόμη υπάρχει η ευλαβική συνήθεια μερικών πιστών να ζητούν το ύψωμα της Θείας Λειτουργίας της Μεγάλης Πέμπτης για ευλογία για όλο το χρόνο. Αυτή η πράξη φαίνεται ότι έχει επιδράσει από την εξαγωγή του αμνού της Μεγάλης Πέμπτης για τη Θεία Κοινωνία των ασθενών. Κι αυτή η συνήθεια εντάσσεται στην απλοϊκή ευλάβεια των πιστών.

Τέλος πρέπει να σημειώσουμε και την σημασία της μετ' ευλαβείας βρώσεως του Αντιδώρου που δείχνει και τον προσωπικό, κατ' επίγνωση σεβασμό του εσθιόντος «μετά φόβου Θεού».

Πηγή: orthmad.gr